

הרבות הלל גריינימן

בדין מחיצה על מחיצה

שאלות:

פועל העובד בחברה בעיר ניו יורק, ובחברה עצמה מחצית העובדים הם עכו"ם ומחציתם ישראלי, ומצא העובד מציאה שיש בה סימן, האם חייב להכרייז. ומה הדין כשראה שנפל מעובד ישראלי. ומה הדין כשהמצאה במקום טמון.

תשובות:

שורובה בוגנים מורתת משום מציאה ואסורה בהנאה בא ישראל וננתן בה סימן מותרת בשתייה למוצא כמאנן רבבי שמעון בן אלעזר שמע מינה כי קאמר רבבי שמעון בן אלעזר ברוב בוגנים ברוב ישראל לא לעולם אימא לך רבבי שמעון בן אלעזר אפילו ברוב ישראל נמי קאמר ורב אסי סבר לה כוותיה בחדיא ופליג עליה בחדיא וכו'.

ב. מחלוקת ראשונים וכי פסקין ופסקו רוב הראשונים ברב אסי, ריבנן דפלייני על רשב"א הוא דוקא ברוב ישראל, אבל ברוב עכו"ם מודי דאיינו צריך להחוויר. זול הרמב"ם (בפי"א מה' ניילה ואבידה ה"ז ז' ח') זול: עיר שישראלי וגויים דrin ביה ומחיצה גויים ומחיצה ישראל ומצאה בה אבדה נטול ומחייב יישראלי ומחייב נתן סימניה חייב להחוויר: היה רוב העיר גויים אם מצא במקומות מן העיר שרוב המוציאים שם יישראלי חייב להכרייז אבל אם מצא בסרטיא ופלטיא נדולה בבתי הכנסת ובבתי מדרשאות שהגויים מצוין שם

במקשירין (פ"ב מ"ח) אית' מצא בה מציאה אם רוב עכו"ם אין צורך להכרייז ואם רוב ישראל צריך להכרייז. מחיצה לממחיצה צריך להכרייז. ובגמ' ב"ט (דף כד ע"א) איתא ובן היה רבבי שמעון בן אלעזר אומר המצליל מן הארץ ומן הדוב ומן הנמר ומן הברדלס ומן זוטו של ים ומשלוליתו של נהר המוצא בסרטיא ופלטיא נדולה ובכל מקום שהרבאים מצוין שם הרי אלו שלו מפני שהבעליים מתיאשין מהן איבעיתו להו כי קאמר רבבי שמעון בן אלעזר ברוב בוגנים אבל ברוב ישראל לא או דלמא אפילו ברוב ישראל נמי אמר אם תמצא לו מר אפילו ברוב ישראל נמי אמר פלייני ריבנן עליה או לא פלייני ואם תמצא לו מר פלייני ברוב ישראל ודאי פלייני ברוב בוגנים פלייני או לא פלייני ואם תמצא לו מר פלייני אפילו ברוב בוגנים הלבנה במותו או אין הלבנה במותו אם תמצא לו מר הלבנה במותו דוקא ברוב בוגנים או אפילו ברוב ישראל ת"ש וכוי תא שמע ראמר רב אסי מצא חבית יין בעיר

ודחיןן ברוב טבחי ישראל מידע ידע דבאה נמי אפשר לאוקמה בהכין. ואפשר נמי דלא שרוא לר'امي אלא משום מציאות אבל לא משום שהיתה כר' חניתא. והראשון נ"ל יותר, דמדאמרין ליה זיל שקול לנפשך אפיו באכילה משמע.

ועיין עוד ברבינו חננאל שכטב וויל': ואיבעיתא לן ברוב בוגנים או אף' ברוב ישראל נמי הרי אלו שלו ולא אייפשיטא וכיימא לן תיקו דממוןא לקולא וכו' והא הרבה שאמר ליה רב נחמן מצא ארנקי בשוקא דרבנן הרי הן שלו ואפי' להלה עומד וצוחה נעשה בצוות על ביתו שנפל ועל ספינתו שטבעה בים כלומר בשם מי שטבעה ספינתו המצליל ממנה הרי הן שלו ואעפ' שעבהלה עומד וצוחה כדאמרין המצליל מוטטו של ים התורה התירתו לו בן גם זה מותר למוצאו ש"ט אף' ברוב ישראל. ולכארה הדברים סותרים דMRI שדריו נשמע דחווי ספק ובסופה קובע דאף ברוב ישראל הרי אלו שלו. ועיין בתורתה הכרית שחילק בין הא דזוטו של ים, לאבידה. דברוב עכ"ם דהכא אם עומד וצוחה מהני, ודוווקא בזוטו של ים לא מהני, וע"ע בתשובה צ"צ (ס"י פ"ט) דפליג בזה).

ובטור וש"ע (ס"י רנ"ט ס"ג) נפסק במקומות دائ' רוב עכ"ם הרי אלו שלו ואין צרייך להזכיר ובמקום דרוב העוברים שם ישראל הרי זה חייב להכריז ובמחזה על מהזה נמי חייב להכריז.

תמיד ובכל מקום שהרבנים מצוין שם הרי המציאה שלו ואפיו בא ישראל ונתן סימניה שהרי נתיאש ממנה כשנפלה מפני שהוא אומר גוי מצאה אף על פי שהיא שלו הרוצה לילך בדרך הטוב והישר ועשה לפנים משורת הדין מחויר את האבדה לשראל בשיתן את סימניה: מצא בעיר זו שרובם נוים חבית של יין יינה אסור בהנאה ונקנה מותר משום אבדה ואם בא ישראל ונתן סימניה מותרת בשתייה לזה שמצאה. אמן הרשב"א הביא שיטת הראב"ד שפסק דאף ברוב ישראל הרי אלו שלו. וויל' הרשב"א: ולענין פסק הלכה כתוב הרי'ת' ויל' דהלהכה ברשב"א ברוב נקרים אבל לא ברוב ישראל, והכי ממש בכולה סוגין. פ"י לדברי הרב ויל' דהא ר' אשי הכנ אית ליה בחבית שנמצאת בעיר שרובם נקרים ורב ואבי ורבא הכנ אמר. אבל הראב"ד ויל' כתוב דממעשה דפרגיות דר' שמעון אף' ברוב ישראל, מדרתתו לו משום שהיתה ש"ט ברוב ישראל, וליכא למימר ברוב נקרים ורוב טבחי ישראל, שאין טבחים לעופות של איש שוחט לעצמו ואוכל. ואני מהוור בעניין, דא"כ הוא להו למידק מינה הכי בגין' ולימא הלהכה בר' שמעון בן אלעזר אף' ברוב ישראל, כדידייק בעובדא דגדי שחותט. אלא נ"ל דההם נמי איכא למימר ברוב נקרים ורוב ציידי ישראל, דדרבן של צידים לשחותט כדי שלא יברחו ממנה, ומשום הכי לא דקו עלה למימר הלהכה ברשב"א אף' ברוב ישראל, דמדידייק הכי בגין' שחותט

בעצמו אינו בעל האבידה ה"ל עכו"ם רובא. ואפשר דלמסקנא הא דקתני מחיצה על מחיצה היינו לביר מהמושג, וא"ה לא קשיא לה אמא נקט לבבא דרוב ישראל דלא דיק ליה האי דיקא רומייא דאיןך מתניתיא טובא דנקט שם בהאי לישנא נופא, ודוק עכ"ל. הרי מוכח מדבריו דאף במקומות שהוא מחיצה על מחיצה, אם המוצא יודע שמידי ישראל נפלת אינו חייב להכריין, כיון שהוא כבר אינו חלק מן הספק.

וכן כתב רע"א ברו"ח (כתבות דף י"ד ע"א) וול': במתני' אם רוב אנשי העיר משיאין לכהונה הרי זו תנשא לכהונת. קשה לי הוא אם יש כ"א בשרים ועשרים נקרים מ"מ אם הכהן שבא לנושאה יודע בעצמו שהוא לא ח"י הבועל וא"כ לנבי רדייה היו מחיצה בשרים וממחיצה פסולים אסורהליה וצ"ל דבאמת אם רוב אנשי העיר היינו מבלудי זה הבא לנושאה עכ"ל. הרי גם מדבריו חזיןadam המוצא יודע שנפל מישראל, הרי הוא גנערע מן הספק.

ד. שיטת הרשות דהמושג הוא נמי

חלק מן הספק

הרשות בכתבות יד: כתוב וול' כתוב התור"ע ראם היה ד"מ נ"א בשרים ומי פסולים ובהנ"א היה כחן א' אסורה לו דבריו דהוא יודע בעצמו שלא בא עליה א"כ הוא אינו בכלל הספק ולא נשאר רק מחיצה על מחיצה וכוי הנה הרב זיל נראה דמדמי היה להא דתנן בפ"ד תתרומות מ"ח וט' בלבנות ושותות

ג. שיטת הפנוי ורעד"

דהמושג אינו חלק מן הספק
כתב הפנוי בב"מ (דף כד ע"א) בד"ה ת"ש מצא בה אבידה אם רוב ישראל חייב להכריין ואם רוב עכו"ם אין חייב להכריין. לבארה קשין דיקא חדדי לעניין מחיצה על מחיצה, אלא שראיתי דמסיים בהדריא במשנה שם מחיצה על מחיצה חייב להכריין, וא"כ קשיא טובא אמאי נקט רוב ישראל כלל, דבכח"ג מדיק הש"ס [יוםא פ"ה ע"א] במשנהدلעיל מינה במצוות תינוק מושלך ע"ש ברע"ב ותו"ט. והנראה לענ"ד משום דבלא"ה ע"כ אין הדין שווה, דבמחיצה על מחיצה חייב להכריין היינו דוקא בשראיה שנפל מישראל ומש"ה חייב להכריין דבעל האבידה לא מיאש כיון דaicא מחיצה ישראל ובבעל האבידה גופא נבנש גיב בכל הספק דמחיצה ישראל דשמא ימצאו הוא עצמו וספק השקל דמחיצה עכו"ם ודאי לא מיאש, משא"כ בשלא ראה ממי נפל אין חייב להכריין במחיצה על מחיצה דREL הספק דמחיצה ישראל שהרי הדבר ידוע לו שלא נאבד ממנו וא"כ הדר הו לזו עכו"ם רוב ואמרין דמרוב עכו"ם נפיל, משא"כ ברוב ישראל אפילו אם לא ראה מי נפל א"ה חייב להכריין, בן נראה לי נכון. אלא דלפ"ז קשה למאי דሞקי לה בסמוך בתמון שלא שיד טעמא דיוש, אלא ע"כ היא דברוב עכו"ם אין חייב להכריין היינו בשלא ראה מי נפל וא"כ במחיצה על מחיצה אמאי מカリין דברי להמושג שהוא

שלא ראה בדוקא שמיישראל נפלת. (ועיין באבן האול שדיק לשון הרמב"ם באופן אחר).

ה. הסבר דברי הפנוי ותוספות רע"ק שהקשה עליו

בתוספות רע"ק במתני' מכשירין (פ"ב מ"ח) כתוב עי' פנוי בח"י ל"ב"מ דף כ"ד שהקשה דיقا אהדי וע"ש מה שתירץ שהוא תמהה לבארה. ועי' בפרישה ח"ט (ס"י רנ"ט ס"ג) ומפי דבריו תמצא שלא קשיא דיווק אהדי ע"ש, עכ"ל. אלא שרע"א עצמו חידש עניין זה דהמוצא אינו חלק מן הספק (וכמו שהבאנו לשונו באות ג'), אלא דהפנוי חילק במתני' דבשראה שמיישראל נפלת או חיב להכרייז אף במחיצה על מחיצה וכשלא רואה או פטור בין שהוא עצמו אינו חלק מן הספק, וככוונת דבריו הוא בדין זה של עיר שרובה עכו"ם יש שני חלקיים הא. שאין יודעים למי שייך אבידה זו, ואפשר שנפלת לעכו"ם. והב. דאף אם נפלת מישראל שמא נתיאש, כי חושב שמצויה העכו"ם. והנה התרוט' (בב"מ דף כד. בר"ה כי קאמר) נגעו בזה וויל': ואית"א"כ מה צrisk טעם מפני שהבעלים מתיאשים תיל' דריש לטלות דמכננים נפל דחו רובה וייל' דאייצטrisk דאפשרו יודע ודאי שמיישראל נפל קאמר הרי אלו שלו דהמפסיד מתיאש ואומר דכגננים שקלי לייה ואפיקו אם ישראל ימצא לא יברין דתוליה דמן הבוגנים נפל דהן רובה, עכ"ל. והנה כתבו התרוט' דאף בשחקן אי' מן ההיתרים הניל' אינו מתקיים, עדין נפטר מחשיבות החשבה

ע"ש. אבל לעד"ג דדוקא לעניין ביטול לא מהני אותן שאינן בכלל הספק אבל לעניין דכל דפריש מרובה פריש מהני אף"י אותן שאינן בכלל הספק. וראי' מב"ב (כג) גבי נמצאה בין ב' שוכנות דאמירין שם ואע"ג דבחד מיניהם נPsiש מהבריה ע"ש והרי בהנשאים בשובך אין ספק שם ודאי נשארו במקומן והספק אינו אלא על הניפול הנמצא ואפ"ה אמרינן דמרובה פריש. ולפמש"ב היה ניל' אדם בחנות אחת כשהיה הי' מ' התיכות מרובעות ועشر משולשות ובchnerות המרפא לא היה אלא ב' התיכות וכולן משולשות ונמצאת התיכה משולשת בשלה. ודבר זה צrisk תלמוד עדין ואכמ"ל, עכ"ל. ומלבד מה שחדיש הרש"ש גבי התיכות המשולשות, נראה להרייא דחולק על הפנוי ורעד"א האם המוצא הוא חלק מן הספק, והיינו שדרנים את הספק באילו לא הוא מצאו או רק אחרי מציאותו (ועיין בשעריו יושר (שער ג') שהאריך בדברים אלו).

ולכוארה יש להביא ראייה לדברי הרש"ש דהרבמ"ם בפי"א מה' גו"א ה"ז כתוב וויל' עיר שישראל וגויים דרין בה ומחיצה גויים ומחיצה ישראל ומצויה בה אבדה נוטל ומברין, ואם בא ישראל ונתן סימנה חיב להחווי. וצrisk ביאור מה שהאריך הר"מ לכתב ואם בא ישראל, והלא זה דינה כדין כל אבידה, ואולי כוונת הרbam"ם להורות דאיירוי שלא ראה שנפלת ממנו, ולכך אם בא ישראל מברין. ולכוארה ממשמע מדבריו דהמוצא אינו חלק מן הספק, ממשמע

(והיינו קושית הפנוי), וע"כ דמתני" אירי דאפיי אם העוברים הם מחצה על מחצה, אלא שרוב העיר עכו"ם, דבוחה אינו חייב להכריין, ואילו אם רוב העיר ישראל חייב להכריין. ועי"ש שדייק מלשון הרמב"ם בפי"א מה' גו"א ה"ו זול עיר ישראל וגויים דרין בה וממחזה גויים וממחזה ישראל ומצא בה אבדה נוטל ומברין, ואם בא ישראל ונתן סימניה חייב להחזר. היה רוב העיר גויים אם מצא באותו מקום מן העיר שרוב המזויים שם ישראל חייב להכריין וכו'. ולא כתוב הרמב"ם חילוק מה היו העוברים, ועי"ש שנסתפק בזוז.

ג. שיטת הט"ז וערוה"ש בדיין זה כתוב הסמ"ע עוד שם טעם למה לא אמרין בו דרוב וקרוב הולכין אחר הרוב והיינו רוב העיר דלא אמרין כן אלא היבא דהקרוב אינו באותו מקום שנמצא שם עצמו וצרכין לומר שבא לשם ממקום אחר ובכזה מסתבר לומר שנתנו גלו לבוא לשם מרוב בני העיר. וכותב הט"ז ע"ז זול': מ"ש הסמ"ע בו לא ידועنا מה תיקן בו דהא איתא בפ' לא יփור כ"ד הנהו זיקא דתמי ראישתכחים כי קופאי שרינחו רבא פרשי"י כאן ישראלים מצויים יותר מעכו"ם ולא אולין בתר רובא דעלמא עכ"ל שם דלמא דקייל דאולין בתר רובא אולין כאן בתר רוב העולם ולא בתר רוב ישראל המצויים כאן בכרם א"כ היינו ממש כי הכא ואמאי חייב כאן להכריין נתלה המציאה ברוב העיר וניל' דשאני הכא כיון שאפשר להתברר

כיוון שהוא מתיאש. וכוונת הפנוי דאם רואהISM שמיישראל נפלת הרי שודאי שאינה של עכו"ם, ולכן כל מה שנשאר הוא שאولي בעל האבידה תיאש, אלא שבמחצה על מחצה אינו מתיאש כי חושש שם ימצאה ישראל, משא"ב בשלא ראהISM שמיישראל נפלת הרי שהמושג עצמוני מסתפק האם וזה שידיין לישראל וא"כ אם הוא אינו חלק מן הספק הרי שחייב להכריין.

אלא שעדיין יש מקום להקשות הרי גם בשראהISM שמיישראל נפלת הרי למזה חייב להכריין הלא האובד יחשוב דף אם מצאה ישראל הרי לא ראה שנפל ממני וא"כ הותר לו לקחתה ולמה לא יתיאש. וזו נראה כוונת רע"א להקשות בדבריו.

ו. שיטת הסמ"ע אם מקום העוברים הוא מחצה על מחצה ורוב העיר עכו"ם כתוב הסמ"ע (בסי' רנ"ט סק"ז) זיל: במקומות שרוב העוברים שם ישראל בפרי כתבתי דドוקא קאמר בו דבמי שרוב העוברים שם יהיו ישראל דכיוון דרובא עכו"ם אמר"י דעתיאש מסתמא אם לא דרוב העוברים שם ישראל ולא שני במחצה על מחצה וכ"ש בסיפה כשמצאה בעיר שרובה ישראל דחייב להחזיר אם לא שרוב העוברים שם עכו"ם וכו', עכ"ל. ובמספר חזון נחום על מתני' דמבריזין (שם) הסתפק בדיין והשל הסמ"ע והביא סיעתא לדברי הסמ"ע דא"כ למה הוצרכה המשנה לכתוב דין של רובא ישראל דחייב להכריין והלא אף"י במחצה על מחצה חייב להכריין

ראה שנפל מישראל. משא"כ הטעז נראה שלמד דאף בshallא רואה שמיישראל נפלת ג"כ חייב להזכיר, כי הטעז הבין שמה שהתרה תורה ברוב עכו"ם הוא רק במקום שם הוא של ישראל הרי זה מתייחס ממנה, אמנם במקום שאינו מתייחס אף אם יש רוב עכו"ם הרי זה חייב להזכיר.

ט. אם האובד היה במקום

שיש בו רוב עכו"ם

עוד יש מקום לדון בשאלת זו, באם היה האובד במקומות מחוץ לחברה והסתובב בעיר שכידוע היא של רוב עכו"ם, וזה מסוג הדברים שלא יכול להיות לו ברור היכא נפל לו, דבכה"ג אף דהו של ישראל ועוד מותר לקחתה כיוון שתניאש ממנה, וכן שכתבו התוס' ריש אלו מציאות בד"ה אלו מציאות שלו, בריכות ברה"ר וכו' וא"ת בריכות אי דרך נפילה היא אם כן אינו יודע היכן נפל וברשות היחיד אמאי צריך להזכיר הא מתייחס שסביר ברה"ר נפיל ויל דאעפ' שאין יודע לבעין המקום יודע הוא אם נפל ברשות הרבנים או ברשות היהודים. ומשמע להדייא דכל היכא שאינו יודע, אף אם הוא יהודי מותר לו לקחתם, כיוון שאינו שאיבד ודאי דעתיאש.

י. דין אבידת עכו"ם הטמונה
בגמ' (ב"מ דף כד ע"א) תא שמע מצא בה אבידה אם רוב ישראל חייב להזכיר אם רוב נכרים אינו חייב להזכיר מאן שמעת ליה דאמר אולין בתר רובא רבוי

ע"י חברה דהאבה של ישראל עבדין בן ולא מהני כאן שום רוב אלא לעניין יוש במקומות דבמקום רוב עכו"ם הוי האבידה של מוצאו דאפי' נפל מישראל מייש לה אבל במקומות דלא הוי יוש צריך להזכיר אף אם רוב עכו"ם ומיעוט ישראל דלא מהני זה רוב כלל כיוון אפשר בחברות וכחאי סברא אשכחן בתוס' פ' לא יחותר ב"ג ד"ה חיין, עכ"ל. וכותב בעוריה"ש ע"ז דלפי"ז במחזה למחזה עוברים אף ברובה עכו"ם חייב להזכיר מטעם זה.

ת. הסבר מחלוקת הטעז והסמ"ע
יש לחקור בדיין עיר שרובה עכו"ם שהותר בה לקיחת האבידה דהנה ראיינו בדברי הפנוי (עיין לעיל אות ה) דיש בהיתר שני הلكים הא' שמא זה של עכו"ם והאחר זה שהישראל שנופל ממנו מתייחס. והנה במחזה על מחזזה של העוברים כשיש רוב עכו"ם שכתב הסמ"ע דאולין בתר הרוב, ייל דזהו במקומות שלא ראה שמיישראל נפל שעיל זה מהני הרוב לומר שהוא של עכו"ם, אף שהכא אינו מתייחס מ"מ מהני הרוב וכן שכתב הפנוי דבמחזה על מחזזה כשלא ראה שנפל מישראל הותר לו מדין רוב עכו"ם שאינו מצטרף לרוב. אמנם בשרוואה שנפל מישראל אויל לא שייך פה הרוב של עכו"ם לדעתה מי נפלת, וכל הנידון הוא מדין היוש (האם נתniaש האובד בחושבו שעכו"ם הרימה) ולכון במחזה על מחזזה אפי' של העוברים בלבד הוא אינו מתייחס ולכך צריך להזכיר, וכוונת הסמ"ע הוא כשלא

להסביר הסוגיא כשידע שמיישר אל נפלה, וע"כ שתום רצה ללימוד מה הדותרה הטמנת העכו"ם.

אמנם לשון הריב"א (שם) בטעם, פירוש ואפי' הכי אם רובה גוים איאושי מיאש ובאבדה מדעת היא שדרך הגוים לחפש באשפוז ולגלוות הטמן שם. וכואורה משמע דגם בעכו"ם הצריך הריב"א להגיע להיתר של אבידה מדעת, ולא חותר לו מدين אבידה בעיר שרובה עכו"ם סתום, אלא כיון שהוא אבידה מדעת. אמנם תום לא הוציאו לכך לדלדעתם אף הטמנת עכו"ם מורתה ואין בו מושם גול עכו"ם.

ובשו"ע (ריש סי' ר"ס) פסק המוצא בנל או בכוח לישן שאין וכרים מי בנאו ולא היה מימות עולם בחזקת זה שדר בו עתה ובחזקת אבותיו הרי היא של מוצאה והוא שהעלתה חלודה שאני אומר של עובדי כוכבים הקדמוניים היא והוא שימצאה מטה מטה בדרך כל המטמוניות היישנים אבל אם מראים הדברים שהן מטעם חדש אפילו נסתפק לו הדבר הרי זה לא יגע בהם שמא מונחים הם שם. וכותב שם הש"ך לא יגע בהן – אם הוא במקום שרוב ישראל מצוים שם וכותב הנתיחה"מ (שם ס"ק ד') וו"ל: עש"ך סק"ה דמיiri ברוב ישראל ולפער"ג דאיינו מותר ברוב נכרים רק באבידה או בדבר שיש לו דין אבידה כגון הנזוח באשפה העשויה לפנות או שנמלך עליה לפנותה אבל בהזוח ממש במקום המשתרט כמו הכא דהוא

שמעון בן אלעזר שמעת מינה כי كما אמר רב שמעון בן אלעזר ברוב נכרים אבל ברוב ישראל לא. הא מני רבנן היא תפshoot מינה דמודו ליה רבנן לרבי שמעון בן אלעזר ברוב נכרים אלא לעולם רב שמעון בן אלעזר היא ואפי'ו ברוב ישראל נמי והכא במא依 עסקין בטמון. אי בטעם מא依 עבידתיה נבייה והתנן מצא בעלי באשפה מכוסה לא יגע בו מגולה נוטל ומכוון כדאמר רב פפא באשפה שאינה עשויה לפנות ונמלך עלייה לפנותה הכא נמי באשפה שאינה עשויה לפנות ונמלך עלייה לפנותה. וברשי' שם כתוב בד"ה בטעם דכיוון דעתנו לאו אבידה היא הלך ברוב ישראל יכרי. ובתום ב"מ כד. בד"ה בטמון כתוב וו"ל: ולא עוי וכו' וברוב כנעניים הוי שלו דתלינן דכנعنيים הטמיינוה דהו רובה. ומכואר דגם בטמון של גוים חותר ליקח ולא דוקא באבידתם ממש, דהא בישראל כה"ג אינו יכול לחתם. וכואורה זה מודיע מאד בדברי התום' דהא התום' לעיל בד"ה כי كما אמר ר"ש הקשו וו"ל: וא"ת א"כ מה צריך טעם מפני שהבעליים מתיאשים תיל דיש לתלות דכנعنيים נפל דהו רובה וו"ל דאיתץරיך דאפילו יודע ודאי שמיישר אל נפל קאמר הרי אלו שלו דהמפסיד מתייחס ואומר דכנعنيים שקלי ליה ואפי' אם ישראל ימצאים לא יכרי דתולה דמן הבנعنيים נפל דהן רובה וא"כ לכואורה סוגין איירוי אף כشنפל מישראל ממש ולמה נתה תום' לפרש הכא דבהתמנה איירוי, שדווקא עכו"ם הטמין, הא התום' רצונם

ונתן סימנה, שהרי נתיאש ממנה כشنפלה מפני שהוא אומר גוי מצאה. אף על פי שהיא של הרוצה לילך בדרכו הטוב והישר ועשה לפנים משורת הדין מחויר את האברה לישראל בשיתן את סימנה.

יב. כפיטת דין הטוב והישר
כתב המרדכי סי' רנ"ז זיל: ואשכחנא נמי בפ' הגול בתרא חייב בא לצאת ידי שמים וכיון דחוינן فهو כיifi הבי' כדאיתא בסוף האומני נם אנן כייפין לפנים משורת הדין אם היכולה בידי לעשות דתני רב יוסף והוגעת להם את הדריך וגוי ואמר ר' יוחנן לא נהרבה ירושלים אלא בשביל שהעמידו דבריהם על דין תורה ולא עשו לפנים משורת הדין. וכן פסק הראב"ן ואביה'ה בכיפין להו לעשות לפנים משורת הדין: נעשה כזו על ביתו וכו' נראה לאביה'ה הא שלא כייפין התם לעשות לפנים משורת הדין אפשר שהמוצא היה עני ובעל אבידה עשר. אמנם הרא"ש בס"ז פסק שלא כייפין ליה דין כופין לעשות לפנים משורת הדין. ובטור סי' רנ"ט כתוב וועל' ואף על פי שנן הדין אינו חייב להחזיר במקום שרוב גויים מצוין שם מ"מ טוב ויישר הוא לעשות לפנים משורת הדין להחזיר למי שנונן בו סימן ע"פ שרוב גויים מצוין שם. וכותב בר"ט ע"ז: ומשמע שלא כייפין ליה וכן פסק האשורי"י שלא כמרדכי וכו'. והש"ך בס"רנ"ט סק"ג כתוב וועל': אינו חייב להחזיר וכו' – מרדכי פ' אלו מציאות בשם ראב"י – וועל' אנודה פ' אלו מציאות וכו' אנו

באשפה שאינה עשויה לפנות כמ"ש הסמ"ע סק"ד ודאי דאפי' הוא ודאי של נכרי אסור לדמי לנוניבת גוי שהוא אסור. דודוקא אבידה עכו"ם מוותר וכו', עכ"ל. ונראה דהנתיה"מ והש"ך חולקים במא שנחלקו התום' והritten"א דבלשון התום' מבואר דאף בשני מטמי מותר לקחת את זה וכמו שכותב רשי' דהכא אינה אבידה (ולכארה צרייך ביאור דהנתיה"מ כתוב דכעין זה hei אבידה, ואפשר שכונתו לפני המתמן ברוב ישראל Dao חייב להברין, ואכמ"ל) ובריטב"א משמע שהצרייך להכא דחיי אבידה מדעת בגלל פשופש העכו"ם, ומשמע דהדברים המתונים אין היתר לקחתם.

יא. דין עשיית הטוב והישר
בגמ' ב"מ כד: רב יהודה הוה שkil ואoil בתריה דמר שמואל בשוקא דבי דיסא אמר ליה מצא באן ארנק מהו אמר ליה הרי אלו שלו בא ישראל ונתן בה סימן מהו אמר ליה חייב להחזיר תרתי אמר ליה לפנים משורת הדין כי הא דאבוה דשמואל אשכח הנך חמרי בדברא ואחדרינחו למרייחו לבתר. תריסר ירחיו שתא לפנים משורת הדין. וכן פסק הרמב"ם בהלכות גולה ואבדה פ"יא ה"ז היה רוב העיר גויים אם מצא במקום מן העיר שרוב המצויים שם ישראל חייב להברין, אבל אם מצא בסרטיא ופלטיא גולה בבתי בתיות ובבתי מדרשות שהנויים מצוין שם תמיד ובכל מקום שרבבים מצויין שם הרי המציאה שלו, ואפילו בא ישראל

יעון בדרכיו דמשמע לכאורה שענין אינו צריך לעשות לפנים משורת הדין אמן אביה כתוב כן רק לנבי כפה שלא כופין היבא שהיכולה בידו לעשות).

(ועין במאמרו של הרה"ג יוסף פליישמן שהאריך בדין זה, דלפנים משורת הדין)

נווהנים להחויר וכ"פ ראבי"ה ורב"ז דכיפין להחויר היבא דהמוצא עשיר עכ"ל וכ"מ בראב"ז דעת ג ע"ג ע"ש: ומשמע לדעת הש"ך יש בזה כפה. אמן עיין ברמ"א שכח בשו"ע ואם הוא עני ובעל אבידה עשר, אין ציריך לעשות לפנים משורת הדין. (ויש מקום

העולה לדינא:

א. אם לא ראה מי נפלח, יש בזה מחלוקת הסמ"ע והט"ז, לדעת הסמ"ע הרי זה יכול לऋת מדין רוב עכ"ם. ולදעת הט"ז חייב להברין. ודעת הפנ"י רוף אם אין רוב העיר עכ"ם, נ"ב אין חיב להברין כיון שהאובד אינו מצטרף לרוב.

ב. בשראה שמיישראל נפלח, דעת הפנ"י דבזה חייב להברין אם היה מחיצה על מחיצה. אמן בשروب העיר היא עכ"ם והעוברים הם מחיצה על מחיצה, לכאורה מריהית לשון הסמ"ע ממשמע דגש בזה מותר לऋת, אמן לענ"ד בזה לא קאי הסמ"ע, אלא דוקא בسئلא ראה מי נפלח. ובשראה שמיישראל נפלח הרי זה חייב להברין. ודעת הט"ז בזה דחייב להברין.

ג. אם ראה שמיישראל נפלח והוא עשיר או בעל יכולת, יש לו להחויר עכ"פ מטעם עשית הטוב והישר. ונחלקו הרמ"א והש"ך האם כופין בזה.

ד. אם מצאה במקום טמון וידע שהוא של היהודי, לא יגע בה. ואם יודע שהוא של עכ"ם נחלקו הש"ך והנתיה"מ האם יש בזה משום גול עכ"ם. וא"כ יש בזה משום אבידה מדעת, שמותר לऋת. וכן במקומות שיש רוב עכ"ם שמשפשפים באשפות.